

Anstendighet

Bjørnar Olsen
Sjefredaktør

Ett år etter regjeringsskiftet legger Høyre og Fremskrittspartiet frem sitt første selvstendige statsbudsjett. Flere har som Psykologforeningens president (se side 928) pekt på misforholdet mellom de faktiske bevilgningene til psykisk helse og rus i statsbudsjettet, og det regjeringen lovt i valgkampen. Les helseminister Bent Høies «Perspektiv» i denne utgaven (side 948), det er lyden av valgløfter og ikke handling vi hører. Det er «jeg vil», «vi vil» og «jeg kommer til»; det er bestilte utredninger og stortingsmeldinger; det er gode intensjoner og fravær av handling.

At økonomiske sanksjoner og ustabile rammebetingelser i hverdagsliv og arbeidsliv er de beste grepene for å få flest mulig med seg inn i arbeidslivet, virker merkelig

På andre felt er regjeringen derimot svært handlekraftige. Som når de snarest vil gjennomføre både en uførefor reform og arbeidsmiljøreform. Begge med potensielt irreversible følger i det norske samfunnet og for mange av de menneskene psykologene møter. Reformene kan derfor med fordel ses i sammenheng, slik Arbeidstilsynet gjør når de i sin høringsuttalelse peker på at norske trygdeordninger minsker helserisikoen ved bruk av midlertidig ansatte. For det er økt bruk av midlertidige ansatte regjeringen sikter mot. Dette til tross for at LO, Unio, Akademikerne og YS sammen uttaler at hovedprinsippet i norsk arbeidsliv bør være fast ansettelse. Arbeidstilsynet peker på at forslaget vil gi økte helsekostnader, øke risikoen for arbeidsulykker, bidra til sosial dumping og gjøre det vanskeligere å bekjempe arbeidsmarkeds kriminalitet. De mener at regjeringen overser forskningen, er tendensiøse i sin bruk av forskningsrapporter og mangler kunnskap. Knappest et solid grunnlag å endre arbeidsmiljøloven ut fra.

Reformforslagene er også snodige i lys av politikernes interesse for de mange unge som er uføretrygdet på grunn av psykiske helseproblemer. Det gjelder halvparten av de som er i trettiårene og får innvilget uførepensjon, og seks av ti av de som får innvilget samme pensjon i aldersgruppen 18–29 år. At økonomiske sanksjoner og ustabile rammebetingelser i hverdagsliv og arbeidsliv er de beste grepene for å få flest mulig med seg inn i arbeidslivet, virker merkelig. Da synes det mer fornuftig å skule til styrende prinsipper i arbeidsmiljøloven. Slike som medbestemmelse, sosial støtte, tilrettelegging og passe store jobbkraav som kombineres med kontroll over de faktorene som påvirker arbeidsoppgavene.

Det er slike faktorer som bidrar til å holde mennesker i arbeidslivet og som forskningen støtter opp under. I stedet skal de uføretrygdede gå til et NAV som minner om den gamle fattigkassen, samtidig som arbeidslivets kollektive rettigheter erstattes av den enkeltes evne til å stå opp for seg selv. For den som er avhengig av andres hjelp, er dette fort uoverstigelig. Men skal vi tro regjeringen, trenger de jo egentlig ikke hjelp – de trenger bare incentiver som gjør det mindre lønnsomt å holde seg hjemme. Det er vel verdt å spørre seg om regjeringens forslag bidrar til et anstendig samfunn og arbeidsliv.